

Insiste, Persiste, Resiste, Existe -

En ny rapport om kvinnorrättsaktivister

"Men [human rights defenders] are 'just' killed. The killing of women is much crueler. Things are done to women's bodies before and after the killing.

Many OFP members were raped before being killed. Their stomachs were cut, poles inserted in their vaginas and they were beaten to death. When we find bodies of these women, they had signs attached to them that said 'I am a prostitute'. Or their bodies showed other forms of sexual torture. It seems there is some form of perverse pleasure in mutilating women's bodies."

– Anonymous WHRD, Organización Femenina Popular (OFP), Colombia

"In Tunisia, police have beaten women activists in public, saying they are prostitutes."

Anonymous WHRD, Tunisia

"When we do sensitization of women in the region about women's rights, the men say you women encourage our women to strike against us."

Esther Tshinama, UFEDEPA, DRC

Rapporten *Inisiste, Persiste, Resiste, Existe*, som lanseras 4 mars av Kvinna till Kvinna, bygger på över hundra intervjuer med personer som försvarar kvinnors mänskliga rättigheter. Intervjupersonerna kommer från Algeriet, Bosnien Hercegovina, Burma, Colombia, Demokratiska Republiken Kongo, Iran, Montenegro, Nepal, Serbien och Tunisien.

Syftet med rapporten är att synliggöra de hot kvinnorrättsförsvarare möter på grund av sitt arbete och de strategier dessa kvinnor använder för att bemöta och hantera hoten. Rapporten ska spridas till kvinnorrättsaktivister och initiera en fördjupad diskussion bland dem och andra relevanta aktörer om hur säkerhetssituationen kan förbättras.

Rapporten är resultatet av ett samarbete mellan Kvinna till Kvinna, Frontline Protection of Human Rights Defenders (Irland) och Urgent Action Fund (USA) som alla har en lång erfarenhet av arbete med människorättsförsvarare. <http://www.frontlinedefenders.org/>
<http://www.urgentactionfund.org/>

Intervjuerna visar att personer som kämpar för kvinnors mänskliga rättigheter möter allvarliga hot på grund av sitt arbete och på grund av sitt kön. Varje dag trotsar kvinnorrättsaktivister normer och traditioner om kvinnors underordning och mäns överordning. Genom att kräva sina rättigheter utmanar de den rådande maktstrukturen. Aktivisterna ifrågasätter den traditionella kvinnorollen och hotas därför inte bara av repressiva regimer och religiösa ledare utan även av sina egna familjemedlemmar.

Med hjälp av små resurser, och stort mod fortgår dock arbetet för att kvinnors mänskliga rättigheter ska respekteras.

Slutsatser:

- Det enskilt största hotet mot kvinnorrättsförsvarare är bristen på erkännande. Arbetet för kvinnors mänskliga rättigheter ses generellt inte som en del av det "riktiga" arbetet för att skydda, respektera och främja de mänskliga rättigheterna. Många av kvinnorna ser inte heller sig själva som människorättsförsvarare.
- Våldet mot kvinnorrättsaktivister erkänns inte för vad det är: medvetna och uträknade strategier för att tysta och förhindra dem från att rädda liv och utkräva rättvisa. Istället göms övergreppens egentliga orsaker bakom "det vanliga accepterade våldet mot kvinnor". Det är lättare att komma

undan med att förödmjuka, våldta, kidnappa eller mörda en kvinna som "bara är en kvinna" än att attackera en människorättsförsvarare.

- Oavsett var i världen kvinnorna agerar finns vissa gemensamma hotbilder:
 - Sexualiserat våld: Hot om och faktiska våldtäkter inklusive andra former av sexualiserat våld är något som alla kvinnorättsförsvarare lever med. Våldtäkt av kvinnorna själva, och av personer som står dem nära, exempelvis deras döttrar och systrar, används som bestraffning och som ett vapen för att stoppa deras arbete.
 - Isolering: Lokala och internationella nätverk ger kvinnorättsförsvarare styrka, genomslag och skydd. Därför är det vanligt att försöka klippa av dessa band genom att begränsa deras rörelsefrihet liksom deras kommunikations- och finansieringsvägar. Deras arbete förminskas och ignoreras.
 - Ryktesspridning och förtal: Många kvinnor anklagas i media och i andra offentliga sammanhang för att vara prostituerade, lesbiska, galna, häxor, förrädare och onormala.
 - Tystnad: Regeringar och myndigheter fördömer ofta inte hot och trakasserier, ger dem sällan skydd och underlåter att ställa förövare inför rätta. Politikens och myndigheters passivitet stöder indirekt övergreppen och ger grönt ljus till förövarna att fortsätta.
- Hotet kan komma från alla delar av samhället. Från myndigheter, politiker, milisgrupper, religiösa ledare och från organisationer. Det förekommer även att kvinnliga människorättsförsvarare ifrågasätts, motarbetas och hotas av familjemedlemmar. Många anklagas för att missköta sina uppgifter i hemmet, för att vara dåliga mödrar och för att underminera familjen.
- Kvinnorättsaktiver använder en rad strategier för att bemöta och hantera hoten. Olika avvägande görs för att bestämma vilken strategi som passar bäst för den aktuella situationen:
 - Att visa sig orädd och ta plats - eller att ta till sig hoten och se dem som äkta, och planera för hur man kan möta hoten.
 - Att arbeta anonymt och utan någon känd adress - eller att vara synlig i allt man gör och skaffa sig internationella kontakter och uppmärksamhet.
 - Att anmäla alla hot och trakasserier till polisen (där det är möjligt) eftersom staten har ett ansvar att beskydda sina medborgare - eller att välja att aldrig kontakta polisen och kanske hellre anställa en privat livvakt.
 - Hårdnackat stå för det man tror på för att visa på uthållighet eller/och veta vilka strider som ej är värda att kämpa, att vara flexibel för att uppnå delmål på vägen.
 - Skapa nätverk, både nationella och internationella: att bli synliga och på så sätt mindre utsatta
 - Skapa säkra platser – för kontor, för möten. Kan handla om säkerhetsutrustning eller bara att veta att man har pengar för hyran under ett bra tag framåt.
 - Få stöd för att ta körkort och även att ordna transportmedel så att man är fri att fly när det behövs, att man själv kan välja när man kan lämna.
 - Söka stöd och skydd från familjen: bygga upp förståelsen för sitt arbete så att man får stöd för det.

"Being widely accompanied, not being isolated, being part of a national international network. That all gives me a sense of security, of a growing movement involving more and more people."

Anonymous WHRD, Colombia

Vad behöv göras?

EU har antagit riktlinjer om människorättsförvarare som både är tydliga och konkreta. En rapport från Amnesty International visar dock att riktlinjerna är så gott som okända.

(<http://www.amnesty.org/en/library/asset/EUR01/009/2008/en/af7612f2-3eb0-11dd-9656-05931d46f27f/eur010092008eng.pdf>)

Som kommande EU-ordförandeland ges Sveriges regering ett ypperligt tillfälle att agera för att skynda på implementeringen av riktlinjerna så att försvarare av de mänskliga rättigheterna får det skydd och stöd de har rätt till.

Kvinna till Kvinna uppmanar regeringen att:

- Driva på för att EU-delegationer liksom medlemsländernas ambassader i tredjeländer ordnar möten med kvinnorrättsaktivister.

- Framföra kritik till regeringar när kränkningar mot kvinnorrättsaktivister begås.

- Erbjuder skydd och snabb visering när kvinnorrättsaktivister och deras familjer behöver fly till säker plats.

- Utnyttja positionen som EU-ordförande och synliggöra kvinnorrättsaktivisters centrala roll för demokrati, fred och säkerhet genom att ordna möten mellan statsministern, utrikesministern och andra relevanta ministrar och kvinnorrättsförvarare under statsrådets utlandsresor.

Definition av människorättsförvarare ur EU:s riktlinjer om människorättsförvarare:

Människorättsförvarare är de individer, grupper och samhällsorgan som främjar och skyddar de universellt erkända mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna.

Människorättsförvarare söker stöd och skydd av medborgerliga och politiska rättigheter samt stöd, skydd och förverkligande av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Människorättsförvarare främjar och skyddar även rättigheter för medlemmar i grupper, till exempel ursprungsbefolkningar. Definitionen omfattar inte individer eller grupper som utövar eller sprider våld.

Relevanta styrdokument för svensk politik:

"En av regeringens viktigaste prioriteringar är därför kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna."

"Regeringen kommer att verka för att uppmärksamma den roll och särskilda utsatthet som kvinnliga försvarare av mänskliga rättigheter har."

ur: Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik

EU:s riktlinjer för människorättsförvarare:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/16332-re01_sv08.pdf

Frihet från Förtryck, Skrivelse om Sveriges demokratibistånd:

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/11/25/33/15f15a3f.pdf>

Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik:

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/10/10/55/f4addb6e.pdf>

Fler citat ur rapporten:

“The media campaign against us is based on insults. The aim is to demonise and dehumanise us by insults such as calling us “ugly, fat women” and “lesbians” (particularly because this is such a macho and homophobic society). We are more like totems than humans. The International Community has to see what is behind this demonising of us, why we are seen as the enemies.”

Sonja Biserko, Serbia

“Threats come from the community as well as the army, the Maoists, sarkar (government), the police, religious groups and other human rights activists, too.

So really, from everybody.”

Renu Rajbhandari, Nepal

“In some ways, it is easier to act against direct aggression by the army or the police. But moral and verbal abuses against women human rights defenders are more difficult to deal with. They are more difficult to prove or fight against.”

Ndeye Nafissatou Faye, Senegal

“These Algerian activists are deeply engaged in the resistance against fundamentalism. They showed their resistance by transgressing the taboo that women cannot join men in the burying of the dead. They occupied cemeteries and turned them into a place of freedom and resistance.”

Zazi Sadou, Algerian Assembly of Women for Democracy (RAFD)

“WHRDs have no support from the government authorities or from communities -- only from the network of organizations. There is a feeling of solidarity among us -- if anyone is in danger, others will mobilize and offer support. “

Jennine Mukanirua, DRC

“Despite the enormous impact of the struggles of WHRDs throughout the world, their work is often marginalized by international and national institutions, and even by actors within the human rights arena. One key reason for this is that WHRDs regularly work on economic, social and cultural rights (ESCR). This includes rights to education, adequate housing, food, water, the highest attainable standard of health, and work (and rights at work), as well as on the cultural rights of minorities and indigenous peoples.

Traditionally, however, mainstream human rights groups have viewed work on this body of rights as ‘softer’ – and less important -- than civil and political rights violations, such as extrajudicial killings, torture, ‘disappearances’ and unfair trials.”

Vahida Nainar, Ex-Adjunct Professor of Law, CUNY School of Law, New York. USA